

Перед Союзом русинів-українців СР – звітно-виборні збори, регіональні конференції та VIII з'їзд

У суботу, 14 грудня 2019 року, відбулось засідання Центральної ради Союзу русинів-українців Словацької Республіки. На програмі були актуальні завдання, серед них план головних завдань СРУСР на 2020 рік, календар центральних акцій СРУСР у 2020 році, підготовка звітно-виборних зборів, регіональних конференцій та VIII з'їзду Союзу русинів-українців СР та підготовка до перепису населення у 2021 році.

Засідання відкрив виконуючий обов'язки голови Центральної ради СРУСР Павло Богдан. Засідання вела заступник голови Центральної ради Людмила Ражина.

Після контролю виконання постанов попереднього засідання і звіту про діяльність Президії Центральної ради Союзу доповідь про ді-

стан національної культури і шкільництва. У декотрих сферах культурно-національного життя національної меншини простежуються не-

заборгованості організації перед будівельними організаціями, які проводили ремонт Центру культури в Пряшеві. Є всі передумови, що борг бу-

▲ Доповідь про діяльність СРУСР в 2019 році зачитав Павло Богдан, вправо – Людмила Ражина.

▲ Під час засідання.

льність організації в 2019 році зачитав Павло Богдан, який оцінив центральні акції Союзу, діяльність органів і організацій Союзу, стан членської бази організації, діяльність Словацько-українського культурного та інформаційного центру в Пряшеві. Зосередив увагу також на

зворотні процеси занепаду. На це сильно впливає деструктивна діяльність певних організаційних структур та антиукраїнська пропаганда. Все це веде до прискореної асиміляції населення, до занепаду традиційних форм національної культури. Позитивно оцінив зменшення

де погашений у наступному році. Цьому значною мірою допомогли члени, активісти та симпатизанти організації, які конкретно фінансовою допомогою відгукнулися на заклик Регіональної ради СРУСР в Пряшеві.

В рамках дискусії виступили Іван Лаба (Гуменне), Андрій Яцканин (Пряшів), Петро Бегені (Пряшів), Іван Лукач (Гуменне), Єва Олар (Пряшів), Павло Богдан (Пряшів), Жаннета Штефанік (Орябина) та інші. Позитивно оцінили, що СРУСР відновив методичну допомогу колективам народної художньої творчості різних жанрів, в тому числі співакам з рядів дітей і молоді. Це добре вплинуло на підготовку і проведення популярного огляду народних пісень «Маковицька струна». Інтерес глядачів і переповнений великий зал Театру ім. Йонаша Заборського в Пряшеві на концертах «Маковицької струни» – переконливий доказ цього.

У зв'язку з наближенням звітно-виборних зборів, регіональних конференцій і VIII з'їзду Союзу члени Центральної ради вказали на резерви в роботі з молоддю. Висунули також певні пропозиції до Звернення у зв'язку з переписом населення у 2021 році. Декотрі ухвалені документи опублікуємо на сторінках газети «Нове життя».

Центральна рада Союзу схвалила пред'явлені для обговорення матеріали і зобов'язала членів Президії, органи і організації СРУСР реалізувати плани у відповідних строках – звітно-виборні збори первинних організацій провести до 30 червня, регіональні конференції – до 31 жовтня 2020 року, а VIII з'їзд Союзу русинів-українців СР – в другій половині 2021 року.

Хай Новий рік з добром до вас прийде,
Здоров'я, сміх і радість принесе,
Різдво з колядою хай завітає
І щастям вас благословляє!

З Новим роком і Різдвом Христовим,
дорогі читачі газети «Нове життя»!
Редакція.

Театр завітав у музей

Словацький національний музей – Музей української культури у Свиднику в співпраці з Русько-українською ініціативою привітав 13 грудня 2019 р. у себе вдома Театр Олександра Духновича.

кмітливіх наймитів, уже закоханих у доньок, зустріла публіка з великим захопленням та гучними оплесками.

Чудовий колектив, професіоналізм яскравих акторських

▲ Сцена з вистави.

Пряшівські актори представили свидничанам комедію українського класика Марка Лукича Кропивницького «Пошились у дурні» (прем'єра відбулась 12.12.2019 р. в Пряшеві). Автор п'єси написав ще у 1875 р. Режисер комедії – Терезія Миндош. У центрі комедії – конфлікт між дітьми та батьками. З гумором розгорнуту історію з життя двох батьків-вдівців, які залишилися один з п'ятьма, другий із сімома дочками, прагнучи віддати їх заміж за багатих женихів, але не знаючи про

особистостей, щира і вдячна публіка, заманлива музика вдосконалили чарівну атмосферу п'ятничного вечора.

Ролі виконували Василь Русиняк, Йосиф Ткач, Ярослава Сисак, Зденка Кваскова, Ладислав Ладомиряк, Михайло Купер та Любомир Миндош.

Вхід на виставу був вільний.

Проект був реалізований з фінансовою підтримкою Фонду підтримки культури національних меншин.

Мір'ям БОЖИК,
голова РУІ.

ЗУСТРІЧ З ВОВНЯНОЮ КАЗКОЮ

30.11.2019 р. напередодні Новорічних та Різдвяних свят Ірина Мацко з Кошиць (на фото третя справа) провела майстер-клас з ваяння ялинкових прикрас у чарівному місті Смольник для української громади. Присутні могли ознайомитись з історією ваяння, з особливостями стародавнього

ваяного одягу в Україні та виробами майстрині з вовни. Під час майстер-класу панувала тепла родинна атмосфера. Всі учасники виробили чудові святкові прикраси для своїх рідних та друзів. Зустріч з вовняною казкою залишила незабутні враження!

Фінансові пожертви

Редакція «Нового життя» вдячна за моральну і матеріальну підтримку читачів і прихильників газети. На фонд газети «Нове життя» і діяльність СРУСР пожертували:

Анна Пастерняк, Бардіїв – 20 €
Мирослава Фабіан, Пряшів – 15 €
Єва Олар, Пряшів – 30 €

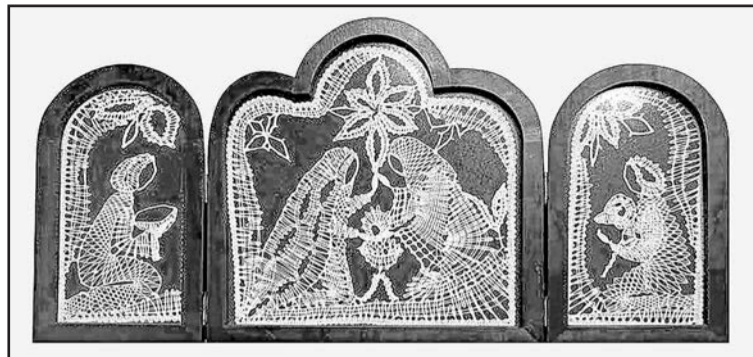
Пожертви на газету, на діяльність Словацько-українського культурного та інформаційного центру та Союзу русинів-українців СР можна надсилати на такий рахунок:

VÚB Prešov, číslo účtu: SK95 0200 0000 0000 0223 4572
Редакція.

До уваги читачів

Наступний номер газети (№1/2020) вийде 17.01.2020 р.

Редакція.

Прекрасна виставка в Пряшеві

Словацько-український культурний та інформаційний центр по вул. Янка Бородача, 5 у Пряшеві в останніх роках приваблює численну публіку у свої простори, щоб подивлялася цікаві програми з піснею, музикою і художнім словом, зустрічі з цікавими особами під назвою «Незнайомі знайомі» та багато інших дружніх вечорів. Відбуваються тут виставки, презентації художніх творів різного виду – літератури, малярства, фотографії, вироби з дерева, вишивки чи остання під назвою *Čirka nám prináša radosť – Merizevo nam prinosiť radosť*.

фотографом, пані Гела Рогач познайомила присутніх з творчістю жінок, які об'єднані в *Сеньйор домі* в Кошицях, де реалізуються виготовлення мережива плетеного на *коклюшках* та плетеного човником (*фриволіте*). Клуб існує 21 рік, жінки постійно удосконалюють свою роботу, організують щорічно в середньому 2 курси, де лекторки допомагають оволодіти технікою чи характерними елементами мережива. Опрацьовують перейнятий дизайн, але є в них і власні пропозиції. Членки клубу беруть участь у воркшопах, що їх організують інші клуби на Словаччині,

конання кожного твору, де потрібно терпеливості і завзятості, передають все те приємне твору, щоб викликати насолоду, подив і подяку.

Ніяка техніка не замінить справжнього ручного мережива, що несе в собі традиції багатьох поколінь із століття в століття.

Виставка переконала всіх

▲ Гела Рогач.

присутніх, що традиції не зникають. В роботах, що їх представили жінки з Кошиць, показані теми з при-

▲ Частина глядачів.

Вernісаж відбувся 4 грудня ц.р. Після привітання Павлом Богданом, виконуючим

обов'язки голови ЦР СРУСР і куратором виставки Ладиславом Цупером, художнім

відвідують виставки на Словаччині і за кордоном. Самі організують виставки, куди запрошують цікавих гостей. Найбільшого резонансу мала виставка робіт пана Мішіка, автора першого підручника мережування на Словаччині.

Пані Гела Рогач очолює клуб – об'єднання жінок, які своєю ніжністю, поезією, тематикою та зручністю ви-

роди – ніжні квіти, легенькі бабки (стрекоза), дзвіночки, розкішні картинки, серветки і жіночі прикраси. Приємно було подивлятися ялинку, яку жінки прикрасили оздобами, опрацьованими технікою фриволіте.

Вступні пісні пані Марії Мачошко в супроводі Ігоря Крети Мачошко в першодзвоні вечір, який понісся у приємній та дружній атмосфері.

Виставка реалізована за фінансової підмоги Фонду підтримки культури національних меншин. Потриває до 18 січня 2020 року.

Єва ОЛЕАР.

Педагог, громадський діяч

До 85-річчя від дня народження Андрія Баленчина

Педагог і громадський діяч Андрій Баленчин (народився 24 грудня 1934 р. в Біловезі Бардіївського округу) все своє життя пов'язав з розвитком шкільництва. Закінчив педагогічну школу в Пряшеві, згодом природознавчий факультет Вищої педагогічної школи в Братиславі. Викладав фізику та математику в українській середній школі в Пряшеві, був інспектором КНК для українських шкіл в Кошицях, директором Середньої готельної школи в Пряшеві і заступником голови Окружного національного комітету в Пряшеві. Згодом знову повертається до педагогічної роботи, яка була найближча йому серцю.

Під час педагогічної та інспекторської праці Андрія Баленчина наставали значні зміни в українському національному шкільництві, які окреслювалися вже від початку 50-х років минулого століття. Інтенсивний процес розвитку українського національного шкільництва простежувався особливо в середині 60-их років ХХ ст.

Як зазначав на сторінках газети «Нове життя» (№ 31 – 32/2008) Андрій Ковач, благодійну роль у справі розвитку українського національного шкільництва виконав крайовий шкільний інспектор Андрій Баленчин. Їх розвиток безпосередньо пов'язаний з тими позитивними змінами, якими пройшло словацьке, а разом з ним і національне шкільництво. На одній з нарад у Кошицях Михайло Голенда висунув пропозицію про можливі шляхи підготовки кваліфікованих кадрів. Його ідею заприїмили і підтримали чільні представники КНК. Таким чином, разом з директорами підприємств «Ресторани» і «Єднота», а також з представниками ОНК, відділів торгівлі було підготовано пропозицію про відкриття класу з українською мовою навчання в Середній школі спільного харчування в Пряшеві. Ідею відкриття паралельного класу підтримав ЦК КСУТ, в тому числі голова Василь Капішовський, який був на чолі організації в 1964 – 1968 рр. Пропозицію ухвалили Рада КНК і Міністерство шкільництва ССР. Паралельний клас почав існувати з 1 вересня 1967 року.

Про той період Андрій Баленчин згадує так: «Головною метою відкриття українських класів було те, щоб дати нашим дітям можливість здобути відповідну кваліфікацію та реалізуватись в житті. Дали, щоб дома, у своїй родині, в селі ширили ідею, що навчання на рідній мові є найрозумнішим, найлегшим, найкращим, що з української школи можна продовжувати навчання в різних типах середніх шкіл, виховувати в них гордість на свою національну приналежність, мову, традиції, звичаї» («Нове життя», № 43-44/2008). Зі згодою Міністерства шкільництва СР це завдання реалізували крайові інспектори КНК Михайло Голенда та Андрій Баленчин. Їх зусилля увінчалися успіхом: виникла ціла сітка паралельних українських класів. Вже попри існуючих (економічних та педагогічних) школах в Пряшеві (остання розпочала свою дорогу ще в Меджилабірцях) такі класи були відкриті в середніх медичних школах в Пряшеві та Гуменному, Електротехнічному технікумі в Пряшеві, Сільськогосподарській школі в Меджилабірцях та Середній промисловій школі в Сніні. (Середня школа спільного харчування в Пряшеві зараз несе назву Готельна академія).

У 1968 році директором цієї школи стає Андрій Баленчин. Під його керівництвом відбулися якісні зміни як в персональному складі, так і матеріально-технічному забезпеченні. Поступово школа своєю працею та успіхами підкорює свідомість не лише жителів

міста, регіону та республіки. Школа стає кузницею підготовки середніх технічно-господарських спеціалістів для підприємств спільного харчування та готельєрства. Піднімався її авторитет та одноразово зростає інтерес до неї з боку батьків та учнів.

Під час літніх канікул з студентами школи можна було зустрітися в ресторанах та готелях Пряшева, Кошиць, Бардіївського курорту, Домаші та Земплінської Ширави. Особливо атрактивною для студентів була практика в туристичних областях колишньої НДР та Болгарії.

Особливу увагу Андрій Баленчин приділяв студентам українських класів, які закінчили українські основні школи. Український клас давав можли-

вість прийняти на навчання значне число учнів з русько-українського середовища. З 13 – 15-річних учнів школа поступово формувала згуртований колектив з почуттям етнічної єдності. На загальношкільних академіях завжди лунало українське поетичне слово та українська пісня. В цих класах викладалась укра-

їнська мова та література, з яких учні складали матуральний екзамен, по-українськи викладалась історія і суспільствознавство.

Наприкінці 80-х років та особливо після суспільно-політичних змін у 1989 українське шкільництво в Пряшеві починає занепадати. Основні школи втрачають свій український національний характер, а в результаті цього поступово зникають і українські класи при середніх фахових школах, у тому числі і при Готельній академії. Остання українська група в числі 11 студентів матурувала в 1995/96 навчальному році. На протязі 28 років існування українських класів в Готельній академії (1968/69 – 1995/96) одержала фахову спеціалізацію 731 особа. Більшість з них найшли своє застосування в підприємствах спільного харчування, готелях, ресторанах, працювали в дитсадках і под. Значна кількість абсолювентів продовжило своє навчання у вузах. Багато з них стали підприємцями, директорами підприємств, вчителями.

Андрій Баленчин вийшов на пенсію в 1992 році, проте постійно живе життям «своєї» готельної академії, її успіхами та проблемами. На відміну від багатьох функціонерів русько-українського роду, він не байдужий до життя своєї національної меншини. Незважаючи на свій вік та стан здоров'я, бере активну участь в акціях, які організує Центральна або Окружна рада Союзу русинів-українців СР. Тяжко переживає занепад українського шкільництва, якому присвятив все своє життя. (Між іншим, троє його дітей відвідували школу з українською мовою навчання. Син Андрій є успішним підприємцем у Пряшеві).

В уже згаданому інтерв'ю про критичний стан українського шкільництва Андрій Баленчин висловився так: «Що торкається зникнення наших шкіл та паралельних класів при середніх школах, то, правду кажучи, їх помагали ліквідувати і наші люди, часто прямо і непрямо. Хто почув голос нашого депутата або політика у парламенті на захист наших шкіл? Котрий з членів нових демократичних політичних структур виступив на їх захист? Ніхто! Це тяжко признавати, але саме там я бачу причини занепаду нашого шкільництва, так тяжко збудованого».

До дальших років бажаємо ювіляріві міцного здоров'я та радості із життя.

За колектив педагогів Пряшевської готельної академії

Михайло ШКУРЛА.

Матеріальна допомога дітям

В неділю, 8 грудня 2019 року, члени Асоціації жінок Словаччини, клуб Кошиці (АЖС), голова Ярмила Репчикова, втретє в цьому році відвезли для дитячих будинків до Ужгорода (Україна) матеріальну допомогу – одяг, іграшки та інші необхідні речі, придбані на пожертви громадян з різних міст Словаччини: Братислави, Кошиць, Пряшева, Смольника, Штосу. Допомогу до дитячих будинків, яку АЖС в Кошицях організує протягом 2-х років, допомагають передавати протоієрей Української Право-

славної Церкви на Закарпатті Сергій Ємець та його дружина Світлана Ємець. До збірки долучились і українці зі Смольника, Пряшева та Кошиць. Ірина Мацко з Кошиць передала дітям свою книгу віршованих казок «Казковий подарунок».

Дякуємо всім за вашу допомогу дітям-сиротам в цей передріздвяний час, щоб порадувати їх на свято Святого Миколая та на найкраще свято в року Різдво Христове.

Ярмила РЕПЧИКОВА,
голова Асоціації жінок
Словаччини, клуб Кошиці.

▲ Виступає «Сердечко» з Пряшева.

Чарівна різдвяна атмосфера

У суботу, 14-го грудня 2019 року, у переповненому залі Історичної ратуші в Кошицях Український народний хор «Карпати» і його гості принесли присутнім неповторну, чарівну атмосферу різдвяних свят.

дератори програми Людмила Гар'янська та Марія Побегова.

Після колядок «Бог Предвічний» і «В Віфлеємі днес Марія» у виконанні «Карпат» під диригуванням художнього керівника Левка Довговича присутні хвилиною тиха від-

мейстерки Моніки Томчакової. Після них на сцену прийшли чоловіча співацька група «Поляна» під керівництвом Ярослава Дирги та колядники з Жакаровець.

Найбільшими оплесками присутні оцінили блок програми, який належав найменшим митцям. Відкрив його дитячий фольклорний колектив «Сердечко», який уже 20-ий рік працює при З'єднаній школі Тараса Шевченка в Пряшеві, який приніс в подарунок різдвяну композицію «Кажетеся веселити». Засновником і керівником колективу є Іве-

та Світок. Наймолодшим виконавцем на концерті була Наталка Боровська з Кошиць, цьогорічний лауреат Регіонального огляду народних пісень «Маковицька струна» в Кошицях. Народну пісню, «Ішла би я ішла», та колядку «Коли ясна зізда» за супроводу на акордеоні Ярослава Дирги публіка прийняла бурхливими оплесками.

На початку заключної частини концерту прозвучала колядка угорської нацменшини на угорській мові у виконанні солістів хору «Карпати» Марії Побегової та Штефана Душика з гітарою.

Останній блок програми належав хору «Карпати», який виконав колядки під диригуванням Світлани Мартинюк та Левка Довговича.

Після концерту кожний з глядачів отримав маленький різдвяний пакуночок, який підготували членки хору «Карпати». На подвір'ї Історичної ратуші вже тринадцятий раз пригостили всіх келишком «Карпатського пунчу» від спонсора інж. Петра Гринка.

Хор «Карпати» готує і далі традиційні імпрези, а саме «Святий вечір з «Карпатами» – 6 січня 2020 року, 11 січня «Маланчин вечір», а 12 січня – Новорічний концерт, у якому виступить Закарпатський народний академічний хор з Ужгорода.

Редакції і читачам «Нового життя» хор «Карпати» бажає веселих різдвяних свят і щасливого Нового року.

Святослав ДОВГОВИЧ.
Фото: Мирослав Вацула.

Повернення до своєї колиски

Хто б не хотів повертатися до рідного дому, на бережок потічка чи у свій ліс, на поле... Як приємно зайти влітку до холодку тої церкви, де вас хрестили, де вінчалися. Недавно ми верталися на цвинтарі, де похоронені наші родичі, прародичі. Хоч там вертаємося зі смутком, але радо, бо ми знову при наших рідних, при своїх коренях.

Часто ми опинились вже далеко-далеко, але як не повернутись хоч на Паску, хоч на Різдво, коли пісня на рідному дворі чи в церкві звучить якось інакше, якось всі ми ближчі один до одного.

Повертатися до рідного дому – то, може, те найкраще, що люди зазнає.

«Не забудь свою колиску» – програма, якою організатор Союзу русинів-українців СР приходить до сіл регіонів, де живуть русини-українці. Це одна з форм її багатогранної роботи, котрою утримує народну культуру, її багатство.

Словом і піснею вітались в

осінніх місяцях виконавці програми із жителями сіл Микулашової в Бардіївському окрузі, Тополі Снинського округу і Брусниці в Стрпківському окрузі. Програма пригадує історію села, його виникнення, хто були ті, що першими поселяли територію, чим займалися, цікаві, часто забуті факти, які супроводили колишнє життя в селі і його передування. Пригадує визначних людей, священиків, учителів, письменників, які походять з цих сіл. Інде пригадує воїнів, які полягли у спустошливій війні.

Староста села Микулашова Петро Русиняк, старостка села Тополя Марія Бобрикова та старостка села Брусниця Тетяна Сабоова (Tatiana Szabóová) створили приємну, чудову атмосферу в просторах будинків культури, де сходились місцеві жителі та які радо сприймали програму, вдячними оплесками оцінювали окрема виступаючих – відомих дома і в світі співачок Марію Мачошко та Анну Порац. Бо пісня для всіх нас

однакова. Вона близька кожному серцю, вона частина нас самих. Ми з нею приходили на світ, носимо її в своєму серці по всі дні нашого життя.

Співачок супроводили молоді музиканти групи «Канаш» з Великого Шариша під керівництвом примашки Юлії Галдунової та відомого музиканта Ігора Крети. В селі Микулашова звеселила присутніх і співацька група зі села Стебник в складі Марія Микола і Анна Перегримова в супроводі гармошки Петра Хмуровича.

У селі Тополя живе досі щира пам'ять про народного будителя Олександра Духновича, який тут народився та якому тут дана велика пошана.

У селі Брусниця складовою частиною був уривок з програми, присвяченої 200-й річниці з дня народження народного будителя Олександра Павловича, в якій брали участь Людмила Ражина і Анна Ванько.

Єва ОЛЕАР.

Невже безвихідний стан?!

Кінчається 2019 рік. Ми знов стали старшими. Деякі постаріли, інші старіють, а молоді немає. Чи, може, не так? Було зроблено багато корисної роботи.

І в роботі нашої найпоширенішої організації – Союзу русинів-українців Словацької Республіки. Краще сказати, в житті нашого національного організму. Перегортаючи сторінки газети «Нове життя», хвилює мене, що мало представлена робота регіональних рад Союзу русинів-українців СР. У цьому зв'язку зацікавила мене й інформація про засідання Президії Центральної ради СРУСР в 21 номері газети від 25 жовтня ц.р. Крім оцінки роботи, центральних акцій та роботи регіональних рад у Бардіві й Гуменному, тут прозвучали й песимістичні роздуми. Микола Деніс (Бардіїв) вказав на те, що ситуація в членській базі й функціонерського активу нерадісна – старіємо. Микола Петришак (Гуменне) зауважив, що в малій мірі вдається залучати до діяльності СРУСР молодь, особливо на Лабірщині і Гуменноні. (А чи не є так й в інших регіонах?) Це, крім іншого, підтвердив і останній 47 огляд народних пісень «Маковицька струна», на якій з колись активних регіонів не було нікого. Найважливішим моментом є те, що вмирає село. Немає дітей, немає школи. З цього виходить й виховання чи передавання традицій молодшій генерації. Бо учитель колись був основою цього процесу. Тому потрібно шукати зовсім інший підхід до роботи, будувати роботу в містах чи центральних селах, де сконцентрована інтелігенція. Може, спробувати заснувати Союз української молоді.

Чому таке питання? Недавно я слухав у нічних годинах передачу Словацького радіо, де пані К. Мартинек веде дуже цікаву розмову з професором французької мови і літератури, перекладачем (уродженцем Земпліна). Професор викладав й у французькому університеті. Тут, крім іншого, він і курс словацької мови. Редакторка його запитала, як французи сприймають словаків, Словачину взагалі. Він з певним сарказмом відповів, що французи сприймають Чехословачину. Особливо. Вони вірні отій першій частині – Чех. А Словачини ніби не було. Щось подібного сталося і мені. Коли ректор Київського університету рекомендував нас курсу філологічного факультету, куди ми йшли вчитися, сказав, щоб вони щиро прийняли се-

ред себе «чехів», хоч ми не були ані чехами, ані словаками, а українцями. Виходить, що всюди беруть до уваги ту першу частину назви держави чи організації. Так воно й з назвою Союзу русинів-українців. І наші найвищі представники не беруть до уваги ту другу частину. Всюди говориться лише так. Від найвищих представників держави, аж до низів. Кожен ігнорує правду. Це, крім іншого, підтвердив і директор Радіо і телебачення Словащини (РТВС) при підписанні договору між РТВС та ужгородським регіональним телебаченням (чому не з Київським телебаченням. Адже столиця України – Київ, а Словачини – Братислава)! Він зауважив, що це буде корисно й для русинів Словащини. Хоч він як колишній студент факультету, де вивчав українську мову і літературу, мав би знати, що живуть тут українці. А так політичні русини (яких всі визнають) самі говорять, що не мають нічого спільного з українцями.

Дальший момент, якого треба доторкнутись – це ми й Україна. Колись з України (особливо у шістдесяті роки минулого століття) брали нас як автохтонне населення. Виявляли, що нас інтерес високі державні мужі, депутати. Допомогали, радили. Згодом допомагало нам Посольство України в Братиславі. Неабияку допомогу надавало Генеральне консульство України в Пряшеві, яке невідомо чому було зліквідовано! (Хоч Генеральне консульство Словащини в Ужгороді працює і досі). Адже працювали тут чудові дипломати – Валентин Балан чи Інна Огнівець. Нашим бідам не в останній мірі допомагає й неінтерес з боку України. Дивує й те, що на території Словащини живе кілька тисяч українців (з Великої України), студенти вищих шкіл, Гімназії ім. Т. Г. Шевченка у Пряшеві, але не відчувається ангажованість за Україну як таку. Не знаходять стежку й до Центру української культури, як іноді ми називаємо Словацько-український культурний та інформаційний центр в Пряшеві.

Закінчується 2019 рік. Надіємось, що в наступаючому 2020 році всі біди нас будуть оминати. Що на акції нашої організації буде хоч би стільки глядачів, як на 47 «Маковицької струні» у Пряшеві 1 грудня ц.р. Що заживем як одна сім'я. Що будемо спільними силами активно пропагувати українську культуру, піднімати український дух.

Юрій ДАЦКО.

Інтерактивна книга

Українська література для дітей та молоді в сучасному зазнає, так би мовити, ренесанс. Свідченням цього є неабияке зацікавлення нею вдома і за кордоном. Результатом цього інтересу є і поява великої кількості перекладів саме з літератури для дітей та молоді. На це явище зреагувала і словацька література перекладу.

У словацькому видавництві «Ikar» (серія «Stonožka») вийшла книга українських авторів – Алли Гутніченко та Юлії Коломоєць «Nezvyčajné povolania» («Незвичайні професії») у перекладі Марії Гуліас.

Письмениця Алла Гутніченко (на фото) за освітою – еколог, закінчила Білоцерківський національний аграрний університет. У 2012 році появилась її перша книга для підлітків «Ненаписана історія», продовженням була «Таємниця темних катакомб».

«Незвичайні професії» – це інтерактивна книга для дітей. Після коротенької розповіді про професію, скажімо, пасічника, на наступних сторінках розмальовано: захисний одяг пасічника, приладдя і начиння для збору меду, начиння, яке потрібно для піклування про вулики, а для метких це й лабіринт «Допоможи бджолам знайти вихід» Так воно і при дальших професіях.

Автор малюнків – художник-графік, ілюстратор Юлія Коломоєць, яка закінчила Національну академію образотворчого мистецтва і архітектури, але наразі працює в техніці комп'ютерної графіки, бо ж інтерактивна книга – це і поєднання плюсів класичної книги із сучасними здобутками в ІТ сфері.

Для дітей важливе не лише те, що читають, але і як читають. Діти хочуть з книгою взаємно діяти. Книга «Незвичайні професії» надає їм таку можливість і знайде сприйнятливою читача.

Дивує, що на обкладинці словацького видання, але і у вихідних даних імена українських творців книги (Алла Гутніченко, Юлія Коломоєць) наведено англійською транскрипцією (Alla Gutnichenko, Julia Kolomoets), причому, напевно, забули, що в українському правописі є і фонема «г». Такий «недогляд» трапляється не вперше!

(ІЯ)

Пряшівщина в літературних зразках

Увазі читачів в перекладі на українську мову пропонуємо уривок нарисів Євгена Недзельського «Пряшевщина в літературних образах», в якому автор розглядає історичне минуле краю і знаходить паралелі між назвами рік і поселень на Прип'яті поблизу Києва і на історичному Закарпатті. Слово «руський» в цьому контексті – це руський, не русинський (порівняй населені пункти в Східній Словаччині – Руська Бистра, Руська Воля, Руська Воля над Попрадом, Руська Кайня, Руська Нова Весь, Руська Поруба, Руське, Руська Волова, Руський Грабовець, Руський Потік, Руські Пекляни).

Ред.

Русь за Карпати прийшла в незапам'ятні часи. Історики визнають, що ще до приходу угорців в 896 р. – в гірських лісових нетрях Карпат ховалися «східні слов'яни», шукаючи порятунку від натиску зі сходу і наступаючих на захід кочівників – аварів, угрів, хозар і печенігів. Про те, що перші руські поселенці прийшли звідкись з південних приток Прип'яті, свідчать назви річок, цих єдиних шляхів в непрохідних лісах гірської смуги.

Уж, Ірша, Тур'я, Горинь, Словечне – це назви великих приток Прип'ятського басейну з півдня.

Уж, Іршава, Тур'я, Словечна біля села Горинчева, численні потоки – Славечна, Славка – це річки Закарпаття.

Коли прийшли угри-угорці-мадьяри, ці найменування вони прийняли, деякі з них з часом спотворили.

Пізніше руські неодноразово переходили за Карпати, то як дружини руських князів, що виходили заміж за угорських королів, то як політичні біженці, то рятуючись від переслідування подальших кочових орд, в першу чергу татар. Переваживши Карпати,

руські в старі часи, не зустрічаючи особливих перешкод в малонаселеній гірській лісовій смузі або долаючи перешкоди, проникали далеко вглиб. Мадьяри знали руське сторожове місто недалеко від Братислави і називали його «Оросвар» – «Руська Фортеця». «Оросфалви» – «руські села» досягали Дунаю.

Ці закарпатські жителі Русі були по сусідству і зналися з татранами, мораванами і угорськими іноходцями, яких згадує славний піснетворець «Слова о полку Ігоревім».

Починаючи з XII століття, із заходу і з півдня почалося силові і культурне витіснення далекого руського проникнення і до половини XIV століття Русь по той бік Карпат з півдня була витіснена за Тису, а з заходу обмежена вузькою смугою, від річки Попрад розширюється на південь в напрямку до річки Уж.

Нині Пряшівщина – найзахідніша околиця розселення Русі.

Але скільки з цієї Русі проживало і проживає на Пряшівщині – Ти, Господи, вєсі. Не тільки думки, а й офіційні статистики в цьому питанні мають поняття – «розтяжне». Це число – гумове, воно має вікову здатність розтягуватися і скорочуватися. Мадьярська статистика 1910 р. давала привід всіх греко-католиків вважати руснаками, ґрунтуючись на тому, що словаки – католики чи євангеліки, і у них не було причини приймати уніатство, та про подібні переходи в унію немає й історичних свідчень. В цьому випадку руських на Пряшівщині було б 245 тисяч чоловік. Перший чехословацький перепис нарахував руснаків тільки 95 тисяч, а в зв'язку з переписом земплінський жупан Міхал Славик заявляв: «На Словаччині немає ні русина, ні русинки (розуміє: руського). Це тільки мадьярський уряд видумав з метою, щоб словаків, які говорять

земплінським наріччям, відірвати від середніх словаків, щоб легше було їх мадьяризувати. А цих змадьяризованих словаків хочуть від нас відірвати, як русинів. А тому очевидно, що це не руська, а мадьярська агітація. Словаки на Земпліні, будьте уважні не тільки до себе, але і до сусідів і поясніть їм, що вони словаки, тому, що по-словацьки говорять, у них словацький одяг, звичаї і пісні. Правда, що у них інша віра, греко-католицька, яку називають руською вірою, але від цього вони не будуть і не є руськими». (Більш детально див.: Д-р Іван І. Жидовський: Пряшевская Русь в борьбе за свои права, збірник «Подкарпатская Русь в годы 1919-1936», Ужгород, 1936, стор. 87-91).

У сенсі подібного тлумачення 95 тисяч руснаків («змадьяризованих словаків») не отримали жодної державної школи. З такою шовіністичною думкою, проте, не погодилась культурна Словаччина, зокрема «Матица Словенська» в особі голови її проф. Йосипа Шкулєтети, ген. секретаря Рудольфа Клячка, Михайла Секея і ін. Статистика 1930 р. показала вже 124 тисячі руських, які добилися в 1932 році відкриття першої державної школи з руською мовою викладання, а до кінця 1936 року всіх руських державних шкіл на Пряшівщині було вже близько сотні. У 1938 р статистика Словаччини вказала тільки 70 тисяч руських на тій же території, а потім і це число було скорочено до 60 тисяч. Нині це гумове число знову розтягується, очевидно в зв'язку зі зміною політичного клімату і новим напрямком вітру, як було століттями. Втім, не число нас тепер цікавить, але та сила духу, яка жила і творила, незалежно від статистик і наявності шкіл.

36. «Пряшевщина в літературних образах» (Прага, 1948, стор. 164 – 166).

XIII З'їзд європейського конгресу українців

З метою активізувати координацію українських організацій у Європі, 30 листопада – 1 грудня 2019 р. у Празі відбувся черговий XIII з'їзд Європейського конгресу українців (ЕКУ), під час якого відбулися вибори нової Управи організації.

ЕКУ заснований в 1949 році представниками політичної еміграції у Великобританії. Конгрес тоді об'єднав європейське українство, яке впродовж десятиліть не тільки зберігало свою самоідентичність, але й розповідало світу правду про Україну, а також робило все від нього залежне для відновлення України як самостійної соборної держави.

На даний час Конгрес об'єднує 19 організацій – повноправних членів ЕКУ, які представляють українство на теренах Європи. Внаслідок де-

мократичних виборів шляхом відкритого голосування було обрано новий склад Управи ЕКУ, до якої увійшли:

- Богдан Райчинець – голова (Чехія)
- Мирослав Гочак – заступник голови (Сербія)
- Віктор Бандурчин – секретар (Словаччина)
- Микола-Мирослав Петрецький – член Управи (Румунія)
- Ярослава Хортяні – член Управи (Угорщина)
- Галина Маслюк – член Управи (Греція)
- Петро Ревко – член Управи (Великобританія).

Під час з'їзду прийнято наступні рішення:

- Уповноважити новообраний склад Управи ЕКУ розпочати необхідні кроки щодо юридичної реєстрації Європей-

ського Конгресу Українців у Чеській Республіці;

- Розглянути членську базу Конгресу з метою залучення до співпраці активних організацій, що діють на європейському терені;
- Отримати від дійсних організацій-членів ЕКУ інформацію про актуальні пекучі питання в житті української діаспори Європи;
- Підтвердити зацікавленість ЕКУ співпрацювати з міжнародними демократичними організаціями, в тому числі з СКУ, УВКР, СКУМО, МІОК та іншими;
- Підтвердити зацікавленість ЕКУ та його наступної діяльності в напрямку європейської інтеграції та територіальної цілісності України.

ЕКУ

▲ Иконостас комарнянської церкви.

Серби та українці Словаччини Дорога до себе в минулому і сучасному

На північному сході Словаччини з незапам'ятних часів проживає українська національна меншина, відома в сучасному також за старою історичною назвою українців – русини, а ген на західних окраїнах Словаччини, як засвідчують сербські джерела, більше тисячу років проживають серби.

Здавалось би, що їм далеко до себе, бо географічно і справді вони живуть осторонь від себе – одні на берегах Дунаю, а другі – у Карпатах, історія в них теж склалася по-різному. Візьмімо для прикладу церкву. Сербам і в складних умовах історичного розвитку чужим панам не вдалось нав'язати унію. І менталітет сербський інший, стійкість і незламність сербів треба хіба що подивляти. Вірність предківським традиціям, слов'янському письму, своїй церкві у них незрівнянно вища у порівнянні з українцями на українсько-словацькій межі.

* * *

Виходячи з результатів перепису населення, в 2011 році у Словацькій Республіці проживало 5 397 036 осіб. Поруч із словаками (4 352 775) жили представники 13 національних меншин, в яких визнаний державою статус національної меншини – болгари (1 051), чехи (30 367), хорвати (1 022), угорці (458 467), морав'яни (3286), німці (4 690), поляки (3 084), роми (105 738), росіяни (1997), серби (698), русини (33 482), українці (7 430) та єврейська етнічна група (631).

Всі національні меншини представлені одною чи двома особами в адміністрації Уповноваженого Уряду СР у справах національних меншин (Úrad splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny), на засіданнях Уповноваженого обговорюють свої культурно-національні справи, з Фонду підтримки культури національних меншин отримують фінансову підмогу. Найбільш приязне ставлення один до одного створились між слов'янами, голов-

ним чином, між болгарами, сербами та українцями. Може, і через однакову долю меншини, а може, і через належність до давніх східних візантійських традицій. (Нагадаймо на цьому місці, що Юрій Венелін-Гуца, уродженець Великої Тибави (Закарпаття), став найвизначнішим істориком болгар). Православні болгари разом з місцевими русинами-українцями за кордонної фінансової підтримки спільними силами побудували в 1946 – 1950 рр. в Пряшеві православний храм. Нині це кафедральний храм Православної церкви Чеських земель і Словаччини. Сербська національна меншина в адміністрації Уповноваженого Уряду СР у справах національних меншин представляє Стане Рибич, голова Сплки сербів Словаччини, русинів-українців Словаччини – Павло Богдан, заступник голови Центральної ради СРУСР.

* * *

Без національної ідеї народ ніколи не вийде за рамки етнічної самосвідомості, не досягне вершин політичної нації, не створить свою державу. Повну незалежність серби відновили у важкій боротьбі після сербсько-турецької війни 1876 – 1877 рр. Королівством Сербія стала в 1882 році.

На відміну від Австро-Угорщини, в якій наше населення зазнавало соціально-економічний і національний гніт, а православна церква в наших краях була заборонена, нововиникла Чехословаччина, будована за зразком західної демократії, створила далеко кращі умови для життя знедолених слов'ян. Вже з перших днів Чехословаччини (1918) в полі зору материкової Сербії були не лише сербська національна меншина на території Словаччини, а й русини-українці історичного Закарпаття та її складової частини Пряшівщини. Релігійні общини сербів і закарпатських українців опинилися в юрисдик-

(Продовження на 5 стор.)

▲ Історично місто Комарно складалось з двох частин: по лівому та правому берегах Дунаю. Після розпаду Австро-Угорщини більша частина міста на лівому березі увійшла до складу Чехо(Словаччини), інша ж частина – до складу Угорщини, отримавши назву Комаром. В Комарні знаходиться протитурецька фортеця (revnost), яка зареєстрована до всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. На руїнах старшого замку в 1548 році розпочалося будівництво Старої фортеці, а в 1658 році – Нової фортеці. Комплекс семи споруд старого і нового укріплення був оголошений національною пам'яткою культури 31 травня 1963 року. На фото: одна з центральних площ фортеці.

(Закінчення з 4 стор.)

ції Сербської православної церкви. Югославія, яка об'єднала південних слов'ян, відчинила для них свої школи, богословські семінарії. Раптом в житті українців Чехословаччини сталося щось небачене. Віками будучи на периферії основного русла українства на самій

▲ Печатка церкви в Комарні.

словацько-українській межі, вони опинились в обіймах православно-братів'янина. Тут позбулися почуття пригнобленості, яку зазнавали вдома в умовах католицького експансіонізму. На відміну від української бездержавності, у Сербії, з її державницькими традиціями, вихідці зі Закарпаття і Пряшівщини зазнали небаченої доти подих релігійної свободи. В Югославії багато з них вивчали православне богослов'я і здобули богословську кваліфікацію, серед них такі священники, як Петро Спишак (Полата), Петро Кернашевич (Чертіжне), Георгій Кузан (Суша-Бронька), Николай Щербей (Буковець), Йосиф Ілюк (Хуст), Андрій Мигальов (Красний Брід), Василь Мандзюк (Негровець), Георгій Шутко (Нанково), а далі Георгій Станканинець, Іоанн Кополович (архієп. Іонафан),

▲ Стане Рибич, голова Спільноти сербів Словаччини.

Іоанн Мучичка, Михайло Цуцков, Іоанн Солко, ігумен Феодан Сабов, Петро Сабов, Євгеній Боршош, Николай Країло, Георгій Шелевер, Василь Поп, Василь Сабов, Дмитро Симулик, Дмитро Рушак, Гавриїл Путраш, Стефан Пазина, Михайло Гандера, ігумен Інокентій Чопик, Іоанн Густий, Варфоломій Бутюк, Василь Гречка, Василь Самош, ієром. Мефодій Бобик, Дмитро Дячок, Іоаким Бабинець. З Чехії вивчали богослов'я Іржі Новак, Богумір Алеш, прот. Айцхнер, Сурма. Особливий характер відносин мав з Сербією єпископ Горазд (Matěj Pavlík), який після канонічного обрання в Сремських Карловцях за православним ритуалом в сербських монастирях був висвячений в сан ігумена і архимандрита, а в Белграді 25 вересня 1921 р. був висвячений в сан єпископа.

Якраз у той час в багатьох країнах Європи, в тому числі в Югославії, опинились видатні російські та українські емігранти, які в 1917 році втечу перед більшовизмом знаходили тут надійний притулок. Учителями закарпатців в Югославії стали відомі в світі православні богослови, як пізніше канонізований єпископ Николай Велимирович, архимандрити Юстин Попович і Кипріан Керн, проф. Бранко Цісар, ієромонах Іоанн Максимович і дальші. Загалом за період 1929 - 1940 рр. богословську освіту, головним чином в Сремському Карловці, Белграді, Бітолі, Сараєві здобуло 38 студентів родом із Закарпаття і Пряшівщини.

▲ Комарнянська церква Введення во храм Пресвятої Богоматері. Вид від Дунаю.

Сербська православна церква посприяла виникненню першої православної єпархії в Чехії на чолі з вже згаданим єпископом-мучеником Гораздом (нар. 26. 5. 1879 р. - загинув у Празі 4.9. 1942 р. під час

тримаються «московської віри» («Moschkoviterischen glauben») (див. Vladimír Rus de juxta Hornad «Dejiny gréckokatolíkov Podkarpatska (9.-18. storočie)», Košice 2004, стор. 361, 380 та о. Степан Пап «Історія За-

Серби та українці Словаччини Дорога до себе в минулому і сучасному

карпаття»), а також прийняття в своє лоно православних громад Пряшівщини.

Рішення про перехід православних громад тодішньої Мукачівсько-Пряшівської єпархії під юрисдикцію Сербської православної церкви було прийнято на зборах 1 квітня 1928 р. в Меджилабірцях. Як відомо, православні осередки станом на 1947 рік діяли в таких місцевостях, як Бехерів, Борів, Чертіжне, Чукалівці, Дара, Ганигівці, Грабське, Ялова, Крайне Черне, Красний Брід, Ладомирова, Лютина, Меджилабірці, Медведже, Мілпош, Нижня Яблінка, Остружниця, Ольшинків, Телепівці (тепер Осадне), Петровці, Пряшів, Пчолине, Ребрин (Земплінська Широка), Вілагі (сьогодні Светлиці), Стацин, Станча, Трнава, Улич-Криве, Вагринець, Луків-Венеція, Вишній Верлих, Вишня Яблінка, Гуменне, Михалівці, Жиліна, Банська Бистриця, Братислава, Кошиці. Від 1920-го до 1950 року на території Словаччини діяло загалом понад 60 православних священиків.

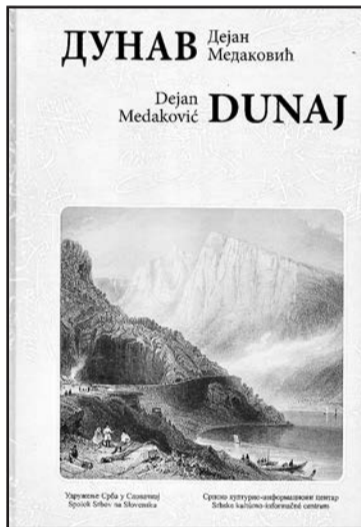
В 1998 році Святійший Варфоломій I, архієпископ Константинопольський і Нового Риму своїм Томосом № 1058 від 8 вересня 1998 року надав автокефалію сучасній Православній церкві Чеських земель і Словаччини.

* * *

Хоч перші сліди сербських поселень на території Словаччини помітні давно, проте матеріальним доказом їх присутності є печатка сербського православного приходу в Комарні з 17 травня 1511 року, де було найбільше скупчення сербів. Перший храм в Комарні був дерев'яний.

Можливий дотик сербів з русинами на території Словаччини засвідчує звіт австрійської імперської комісії від 1570 року, який фіксує присутність русинів на території від Мукачова до Тренчина («vonn von Munkhatsch an biss gegen Trentschyn»), які міцно

карпаття») в трьох томах, Івано-Франківськ, т. 2, стор. 178 і 378 - 379). Поруч з Степаном Папом і братами Тимковичами нові сторінки нашої минувшини розкривають також ужгородські та львівські історики.

▲ Книга Деяна Медаковича «Дунай» (2017), видана Спільнотою сербів Словаччини та Сербським культурно-інформаційним центром, знайомить з Дунаєм та історією і культурою народів, поселених на його берегах.

Ще довго після Ужгородської унії 1646 року Пряшівщина суцільно була православною. Це засвідчує і словацький картограф, педагог і лексикограф Ян Матеї Корабинський (23.2.1740, Пряшів - 23.6.1811, Братислава). У своєму «Географічно-історичному і товарному лексиконі» (*Geographisch-Historisches und Produkten Lexikon von Ungarn: in welchem die vorzüglichen Oerter des Landes in alphabetischer Ordnung angegeben, ihre Lage bestimmt, und mit kurzen Naachrichten, die im gesellschaftlichen Umgange angenehm und nützlich sind, vorgestellt werden.* Pressburg: Weber - Korabins-

▲ Православна громада в Телепівцях (тепер Осадне). 1929 р.

ку, 1786) він подає список храмів в окремих селах тодішньої Угорщини. Згідно з ним, на території сучасної Словаччини в 1786 році було 11 уніатських храмів і 175 православних.

Притім від Ужгородської унії на час видання книжки минуло 140 років. Як видно, унія насаджувалась дуже повільно. І лише в 1773 році Марія Терезія імператорським декретом ч. 3412/ 1773 розпорядилась відбирати від православних їх храми і передавати уніатам, а уніатську церкву назвати греко-католицькою, віруючих - греко-католиками.

* * *

Як же склалося у Словаччині національно-культурне життя сербів?

Про це довідемося із довідки голови Спільноти сербів Словаччини Стане Рибича. У період Австро-Угорщини на територію Словаччини переселилось понад 40 тисяч сербських сімей, які втечу рятувалися перед османською навалюю.

▲ Настоятель приходу в Комарні мгр. о. Мирослав Круцький.

фільм) на кафедрі слов'янської філології. Лекції відвідує в середньому 25 студентів на семестр. Кафедра слов'янської філології також організовує курс сербської мови для громадськості.

Як ми вже згадали, в 2011 році у Словаччині проживало 698 осіб, які заявили про сербську національність, а в 2001 році словацька статистика реєструвала 434 особи сербської національності.

* * *

Не кожному вдається побувати в православної церкві в Комарні, бо не в кожну неділю тут богослужба. Нам пощастило. Йде богослужіння. По-церковнослов'янськи. В Словаччині, як і в Україні, зберігся київський ізвод - *хліб, вірую, на небесіх* і т.п. замість московського - *хлеб, верую, на небесех*.

Літургію править уродженець Пряшева, мгр о. Мирослав Круцький (нар. 1984 р.). Абсолютно Гімназії ім. Т. Шевченка. Після закінчення Православного богословського факультету в Пряшеві присвятив себе духовній службі. Почергово служить православним вірникам у Трнаві і Комарні. І тут, і там йому потрібно докладати багато сил для розбудови дещо занедбаного духовного життя.

Особливо строкатий національний склад православних у Комарні. Тут серби і словаки, болгари і румуни, які знайшли собі тут роботу, угорці, але й українці чи росіяни, які зайняли у корабельному доку на Дунаї, що поблизу храму, або які працюють в дунайському судноплаванні.

Сербське поселення в Комарні, як ми вже згадали, можна встановити з напису на печатці церковного приходу з датою 17 травня 1511 року. Під час століть маєток церкви Введення во храм Пресвятої Богоматері стало дуже багато цінних предметів, частина з яких була показана на всевітній виставці в 1873 році у Відні і в 1990 році в Парижі. Певний час в 1600-х роках тут знаходився центр всієї Сербської православної церкви.

З сербського середовища в Комарні походив о. Адександр Маршалович (7.1.1930 - 16.1.1985), який навчався на Православному богословському факультеті в Пряшеві, був директором Управління єпархіальної ради Православної церкви в Михалівцях та священником в Інячівцях. Займався науковою і дослідницькою діяльністю.

Багато сербів після Другої світової війни повернулися на сербський материк, тому православний храм в Комарні дещо осиротів. Таким він перейшов в управу Православної церкви Чеських земель і Словаччини. Здебільшого в ньому служать вже священники родом з Словаччини.

Мирославу Круцькому випало на долю дбати про невеликий острівець сербів у Комарні, про їх храм, який вимагає негайної реконструкції, про ті неопієні скарби сербської культури, які дійшли до нас з минулих століть, але одночасно віддячитись сербам за їх допомогу у збереженні азбуки і православної віри серед наших предків на Закарпатті і Пряшівщині.

Мирослав ІЛЮК.
Фото: Мирослав Ілюк, мол. та архів.

Василь Латта

Під час вибуху газу в панельному домі в Пряшеві (вул. Мукачівська, 7) у п'ятницю, 6 грудня 2019 року, трагічно загинуло 7 осіб, одну особу не вдалось знайти. В числі загиблих є і вчитель-пенсіонер, фізик-математик Василь Латта, який загинув разом з дружиною Анною (дів. прізвищем Копкова).

Василь Латта народився 21. 4. 1931 р. у Пчолиному Снинського округу.

Закінчив російську гімназію в Гуменному (1951) та Вищу педагогічну школу у Пряшеві (1955). Учителював у Вираві (1955-56) та у гімназії у Меджилабірцях (1956-71). Понад 20 років був завідувачем кабінетом фізики Крайового педагогічного інституту (тепер Методично-педагогічний центр) у Пряшеві (1971-91). Надавав методичну допомогу учителям фізики середніх шкіл. Вчителював також у середніх школах Пряшева.

Вічна пам'ять!

Ред.

Календар

1.1.1945 р. – у боях за свободу на Дар'овському перевалі у Східній Словаччині полягло 20 000 солдатів (75).

1.1.1975 р. – було засновано Суспільно-науковий інститут Центру суспільних і психологічних наук САН у Кошицях (45).

2.1.1920 р. – народився у Вишньому Верлиху Свидницького округу колишній декан Вищої економічної школи в Братиславі, колишній заступник голови Словацької планової комісії проф. Іван Фецинин (100).

4.1.1785 р. – народився видатний німецький письменник Якоб Грімм (235). Помер 20.9.1863 р.

4.1.1945 р. – народилася у Фулянці Пряшівського округу культурно-освітня працівниця Єва Олар (75).

5.1.1920 р. – народилася в Левочі актриса Українського національного театру в Пряшеві, пізніше директор постійної сцени в Спській Новій Весі Маргарита Лопата (100).

5.1.1830 р. – народився словацький поет Янко Чаяк, ст. (190). Помер 4.2.1867 р.

8.1.1965 р. – помер український поет Володимир Сосюра (55). Народився 6.1.1898 р.

8.1.1995 р. – помер педагог, культурно-освітній діяч Іван Лазорик (25). Народився 19.1.1921 р. в Гералтові Пряшівського округу.

8.1.1935 р. – народився український поет Василь Симоненко (85). Помер 13.12.1963 р.

9.1.1890 р. – народився визначний чеський письменник Карел Чапек (130). Помер 25.12.1938 р.

10.1.1945 р. – народився в с. Московщина Млинарівського ра-

йону Рівненської області дослідник народної культури русинів-українців Словаччини Йосиф Вархол (70).

11.1.1920 р. – народився в Пискурицях Воронівського округу колишній декан та проректор Вищої педагогічної школи в Пряшеві Михайло Шафранко (100). Помер 23.11.1958 р. в Пряшеві.

13.1.1900 р. – помер педагог, громадсько-культурний діяч Петро Кузьм'як, який сприяв піднесенню культури русинів-українців Воєводини (120). Народився в Странях Старолюбівнянського округу в 1816 р.

14.1.1900 р. – народився український письменник-сатирик Олександр Ковінька (120). Помер 25.7.1985 р.

15.1.1930 р. – народилася колишня актриса Українського національного театру в Пряшеві Тамара Симко (90). Померла 22.5.1993 р.

15.1.1950 р. – народився актор УНТ (нині ТОД) в Пряшеві Йосиф Ткач (70).

18.1.1850 р. – народився в Суліні поет, фольклорист, публіцист Юлій Ставорський-Попрадод (170). Помер 27.3.1899 р. в Чертіжному.

19.1.1865 р. – народився видатний російський художник Валентин Серов (155). Помер 5.12.1911 р.

19.1.1975 р. – помер закар-

патський прозаїк, автор романів «Жменяки», «Тихе містечко», «Брати» Михайло Томчаній (45). Народився 16.7.1914 р. в Горянах (нині в складі Ужгорода).

20.1.1990 р. – засновано Союз русинів-українців (нині Союз русинів-українців Словацької Республіки) на 12-й конференції КСУТ, делегати якої проголосили її 1-м з'їздом Союзу русинів-українців (30).

21.1.1905 р. – народилася польська письменниця Ванда Василевська (115). Померла 29.7.1964 р.

28.1.1920 р. – помер видатний український письменник Панас Мирний (100). Народився 13.5.1849 р.

29.1.1860 р. – народився письменник і драматург Антон Чехов (160). Помер 15.7.1904 р.

29.1.1900 р. – народився російський композитор Ісаак Дунаєвський (120). Помер 25.7.1955 р.

29.1.1930 р. – народився в Буківцях Строківського округу педагог, дослідник літературного та культурного життя русинів-українців Пряшівщини Андрій Шлепецький, канд. наук (90). Помер 29.1.1993 р.

30.1.1765 р. – народився відомий закарпатоукраїнський діяч, вчений, директор Ніжинської гімназії вищих наук Василь Кукольник (255). Помер 6.2.1821 р.

Міська рада СРУСР в Сніні
Об'єднання виселенців із водоймища Старина, Сніна
Православна церковна община в Сніні
запрошують Вас на концерт
колядок та віншувань
«Добрий вечір, щедрий вечір...»
«Від Різдва до Нового року...»
який відбудеться
12-го січня 2020-го року о 15.00 год. в Сніні
у приміщеннях Будинку культури
Вхід вільний
Організовано за підтримки міста Сніна

Гуцульські фіглі

- Куме! Така справа. Маю п'єтнадцять гостей, але лиш 10 стільців. В тебе немає п'яти стільців?
- Є.
- Ото файно! То най ті п'єть зайвих до тебе йдуть!

Пане, Ви чому свою сторінку на домен «гу» поставили?
- А що?
- Так то ж не український домен!
- А який же ж? Всі знають, що «гу» - то Рідна Україна!

Гуцул тримає на руках пеленкову дитину і заколисусє її при цьому тихіше і тихіше приспівує: «а-а,а-а,а-а». І ось коли немовля засинає, гуцул з усієї дури кричить: «Гей-Гей!!!»

- Куме!
- Шо?
- Зорі бачите?
- Бачу.
- Так вставайте, палатку вкрали!

Сидить сім'я за вечерю. Син питає тата.
- Тату! А чому грим гримить?
- Не знаю.
- А скільки кілометрів від нашого села до Франківська?
- Не знаю.
- А чому зимою холодно?
- Не знаю.
Втручається мама.
- Досить до тата чіплятися з дурними питаннями!
Тато відповідає.
- Та не. Най питає. Звідки дитина буде знати, як в тата не буде питати?

Автотурист звертається до жителя Карпат
- Не підскажете, де можна дістати запасні частини до автотобіля?
- Там за селом буде крутий поворот над прірвою. Запчастини лежать в долині...

Священник у церкви просить прихожан скинутися на ремонт храму. Першов ся узиває сільська повія:
- Отче, я даю тисячу гривень.
- Нам дуже треба гроші, але од вас я не можу прийняти...
Із задніх рядів:
- Беріть, отче, це ж ваші гроші!

- А правду кажуть, що в Карпатах ведмеді по дорогах розгулюють?
- Не вірте. То цілковита брехня. Немає там ніяких доріг!

Україніка в словацькій пресі

Газета Спілки словацьких письменників «Literárny týždeňnik» (Братислава) майже регулярно вміщає відомості про українську літературу, її творців, а також книжкові новинки з українською тематикою.

Так, наприклад, газета № 29-30 від 4 вересня за 2019 рік українській тематиці присвятила майже цілу газетну сторінку. Автор Іван Яцканин у статті під назвою «Tvorba ako duchovný chrám» знайомить читачів з творчістю українського письменника Валерія Шевчука і з появою в 1977 році в перекладі Юрая Андрічика на словацьку мову книжки оповідань письменника «Žlté lístie v júli».

Тут же читач з нагоди 200-річчя з дня народження має змогу довідатись про життя і діяльність українського письменника, філософа, етнографа і фольклориста Пантелеймона Куліша. Автор Іван Яцканин у статті, між іншим, пише: «Veľa vecí, o ktorých písal [M.Kuliš] nestatili svoj význam ani dnes. V románe Čierna rada upozorňoval, k čomu môže priviesť populizmus. A populizmu sa darí aj v súčasnom spoločensko-politickom živote nielen v Ukrajine.» Тут же Іван Яцканин рецензує видану по-англійськи і в перекладі на чеську мову книжку Сергія Пло-

хія «Černobyl: Historie jaderné katastrofy».

«Literárny týždeňnik» в № 33-34 від 2 жовтня 2019 року публікує широку статтю Івана Яцканина з нагоди 90-річчя від дня народження видатного українського поета Дмитра Павличка під промовистою назвою «Dmytro Pavlyčko – priateľ Slovenska.»

Це далеко неповний перелік того, що зробила газета словацьких письменників на протязі короткого часу для пропагування словацько-українських і українсько-словацьких літературних зв'язків.

-МІ-

Народ скаже – як зав'яже
Вертає мі на гнесьдень!
Дасть ті на штиридесятото мая!
Дасть ті тогды, як руський місяць прийде.
Дасть ті тогды, як са догоры вода вберне.
Памбіг заплать!
Задовживса по вуха.
Увидиш їх (гроші), як свіня небо.
Дар за дар, задарьмо – ніч.
Обіцанка-ганка: шаленому радість.
Обіцати горы-долы.
Горы-долы обіцав, а ніч не дав.
Ліпший воробель у жмени, як голуб на стрісі.

MRIJA s.r.o.

– projektovanie dopravných stavieb

MRIJA s.r.o.
080 01 PREŠOV
Raymanova 2766/9

TEL : 051 / 77 549 15
MOBIL : 0915 920 437

TEL : 051/7560 349
FAX : 051/7560 379

e-mail : mrijajackanin@yahoo.com 051/7733 552

Vážení zákazníci

Spoločnosť MRIJA s.r.o. Vám ponúka spoluprácu v oblasti projektovacej práce a realizácie dopravných stavieb. Poskytuje služby v oblasti projektovacej činnosti, konzultácii a výkonu stavebného dozoru.

Aktivity firmy :

1. Statické posúdenie a výpočet zafaziteľnosti mostov.
2. Projektovanie železobetónových a predpätých mostov a lávok.
3. Projektovanie ocelových mostov a lávok.
4. Projektovanie drevených mostov a lávok.
5. Projektovanie opráv a rekonštrukcii mostov.
6. Projektovanie ciest, chodníkov, parkovísk a spevnených plôch .
7. Konzultácie v oblasti zakladania, výstavby a rekonštrukcii mostov.
8. Výkon stavebného dozoru.

Шановні замовники!

ТОВ МРІЯ пропонує Вам співпрацю у сфері проектної підготовки та реалізації транспортних будівель. Вона надає послуги у сфері проектування, консультацій та будівельного нагляду.

Фірма займається:

1. Аналізом статичної тривкості та підрахунком завантаженості мостів.
2. Проектуванням залізобетонних та попередньо напружених мостів і кладок.
3. Проектуванням сталевих мостів і кладок.
4. Проектуванням дерев'яних мостів і кладок.
5. Проектування ремонту та реконструкції мостів.
6. Проектування доріг, хідників, паркінгів та зміцнених площадок.
7. Консультаціями у зв'язку із закладанням, побудовою та реконструкцією мостів.
8. Виконанням будівельного нагляду.

NOVE ŽYTĽA

Vydáva Zväz Rusínov-Ukrajincov SR, IČO 00 177 725. Ročník 69. Šéfredaktor Miroslav Iljuk. Adresa redakcie: Janka Borodáča 5, 081 08 Prešov. Tel. 051/7733 707, e-mail: novezytta@nextra.sk. Náklad: 500 ks. Ročné predplatné 10,40 € Štvrťročné predplatné 2,60 € Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty, alebo e-mail: predplatne@slposta.sk. Objednávky do zahraničia vybavuje: Slovenská pošta, a.s.. Stredisko predplatného tlačie. Uzbecká 4, P. O. Box 164, 820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranična.tlac@slposta.sk. Objednávky na predplatné do zahraničia prijíma: SLOVART G.T.G., spol. s r.o., Krupinská 4, P. O.Box 152, 852 99 Bratislava, e-mail: info@slovart-gtg.sk. Počítačová sadzba NITECH s.r.o., Prešov, Tlačí Grafotlač, Prešov. Ev. číslo EV 3301/09. Realizované s finančnou podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín.

KULT
MINOR

НОВЕ ЖИТТЯ

Видає Союз русинів-українців СР.

Рік видання 69. Головний редактор Мiroslav Iljuk. Адреса редакції та адміністрації: 081 08 Пряшів, Янка Бородача, 5. Телефон 051/7733 707, e-mail: novezytta@nextra.sk. Рукописи і фотографії повертаються на просьбу автора. Редакція залишає за собою право скорочувати статті. Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди і не обов'язково збігаються з поглядами редакції.